

Mida toob alanud aasta?

Kõige olulisemad on lapsed. Möödunud aastal sündis Eestis lapsi rõõmustavalt palju. Suure sündide arvuga paistis Eesti silma kogu Euroopa Liidus. Kuid iive jäi möödunud aastal veel negatiivseks. Viimati oli iive Eestis positiivne 1990 aastal. Alanud aastast ootame, et iive muutuks Eestis jälle üle pikade aastate positiivseks. Külalaps on sündimise suures kasvus osa ka meie vanemahüvitisel, mis on andnud kindlustunde noortele peredele.

Eesti on halbadeks aegadeks valmistunud

Ülemaailmne finantskriis algas möödunud aastal. Eesti on halvamateks aegadeks valmistunud. Rahvusvaheline Valuutafond, Maailmapank, Euroopa Komisjon ja rahvusvahelised reitinguagentuurid kiidavad Eesti valitsuse sektori tugevat finantspositsiooni ning meie kõige pisemat valitsuse sektori võlakoorumust Euroopa Liidus. Headel aegadel kogusime ka valitsuse sektori reservid. 2007. aastal oli eelarve ülejääk meie riigi ajaloo suurim, 6,5 miljardit krooni. 2006. aastal oli ülejääk kuus miljardit krooni ja kolmel eelneval aastal igapähe 2,5 miljardit krooni. Tänu ettevaatavusele ning reservide kogumisele on meil täna võimalik täita meie ja selle koalitsiooni üks suuremaid valimislubadusi – viia pensionid kahekordseks.

Euroga liitumine toetab heaolu

Alanud aastal on meie üheks suuremaks ülesandeks Eesti ettevalmistamine liitumiseks eurosooniga. Liitumine toob siia uusi investeeringuid ja annab jõudu majanduskasvule, läbi mille tõusevad omakorda palgad, pensionid ja kõigi eestlaste heaolu. Ma olen kindel, et alanud aasta toob Eestile palju head. Me oleme raskeks aegadeks hästi ette valmistunud, paljud riigid kadestavad meie olukorda. Kui meil on enesusk, ettevõtlikkust ja pisut õnne, siis toob see aasta meile lähemale ka euro. Hoidkem uuel aastal üksteist, olgu alanud aasta meie kokku hoidmise aasta.

Andrus Ansip,
Eesti Vabariigi
peaminister

Huvitav

Kärla vald pürgib Euroopa keskpunktiks

Tähtpäev

Viis aastat vanemahüvitist

Kõigile oluline

Selgitame uut töölepinguseadust

Minu kodukoht

Lihula kultuurimajas näeb kino

PRESSIFOTO

Lääne-Eesti saartel oodatakse pikisilmi neid talvi, mil pakane mõneks nädalaks mandrile püsiühenduse loob.

Saaremaa ühistranspordis otsitakse parimaid lahendusi

Saaremaa on eriline maakond, kus vajalik enam ühistranspordiliike kui mujal. Viimasel ajal ongi Saare maavalitsuses oluliselt suurendatud tegevust ühistranspordi arendamisel. Tulevikus oodatakse ka püsiühendust mandriga.

„**M**eine vastutusel on maakondlik bussiliinide võrk, mereühendused Abruksa, Vilsandi ja Ruhnu ning lennuühendused Ruhnu ja Tallinnaga,” loetleb maavanem Toomas Kasemaa saarlaste transpordivajadusi.

Peamiseks probleemiks on rahvatiku vähenemisega ja autostumisega seotud reisijate hulga vähenemine busstranspordis. Kuna liinivõrk ei vasta elanike tegelikele vajadustele, viidi ettevõtte Positium LBS poolt läbi ühistranspordi uuring. Uuringu tulemusena pakuti välja uus senisest optimaalsem liinivõrk, mis katab samas inimeste sõiduvajaduse. „Tänaste hindade juures võimaldab see kokku hoida ligi 4 miljonit krooni maksumaksja raha. Samas tõuseb liinivõrgu efektiiv-

Saare maavalitsuse arengu- ja planeeringuosakonna juhataja Mika Männiku sõnul soovitakse bussiliiklust korraldada saarlaste vajadustele vastavaks.

sus arvestuslikult 11-18%, mis väljendub sõitjakäibe kasvus ehk siis ühe liinikilomeetri peale tuleb rohkem reisijaid kui enne,” selgitab Saare maavalitsuse arengu- ja planeeringuosakonna juhataja Mika Männik.

Omaavalitsused teavad kõige paremini

Edaspidi soovitakse enam kaasata ühistranspordi korraldamise protsessi omaavalitsusi, et tuua otsuste lan-

getamise tasand rahvale võimalikult lähemale. „Oleme teinud senisest ühistranspordi korraldusest järelduse, et maavalitsus ehk riik ei saa olla ainus vastutaja ühistranspordi korraldamisel,” räägib Kasemaa.

Saarlaste huve on võimalik kõige paremini kaitsta mitte maailmast eraldudes, vaid maailmaga liitudes. „Lennutransport nagu ka muud avalikud teenused, peavad peale kohalike inimeste olema samaväärselt kasutata-

vad saarlastest ettevõtjate välispartnereile, meie külalistele ja turistidele,” avaldab Saare maavanem arvamust.

Püsiühendust oodatakse

Saarlaste, muhulaste ja ruhnlaste elu sõltub suuremal või vähemal määral erinevatest transpordiühendustest välismaailmaga, seetõttu on äärmiselt oluline püsiühenduse rajamine ja sellega seotud ettevalmistavad protsessid. Maavalitsus toetab igati püsiühenduse rajamist ja ootab pikisilmi selle valmimist. Olgugi, et praegune parvlaevaliiklus on viidud väga tarbijasõbralikuks, ei korva see ajalist kaotust. Reisijate tippaegadel on tavapärase, et järjekorras ootamine kestab kuni viis tundi. „Raskendatud juurdepääs ei aita kuidagi kaasa turismi arengule ega konkurentsivõimelisele elukeskkonnale Saaremaal,” on Toomas Kasemaa püsiühenduse tarvilikkuses veendunud.

Kärt Luik

Saaremaa ühistranspordi uuringu tulemustega on võimalik tutvuda Saare maavalitsuse kodulehel, aadressil www.saare.ee

Juhtkiri

Valikute aasta

Raskete aegade kiuste kogus Eesti Televisiooni heateosaade Jõulutunnel abivajajate aitamiseks kuu aega tagasi rohkem raha kui kunagi varem. See kinnitab veelkord, et vaba turumajandus ei tähenda sugugi vaid isekat enesekesksust. Eesti inimestel, kellel on elus hästi läinud, on kombeks aidata ka teisi. Mida suuremal hulgal inimestel läheb hästi, seda paremini läheb kogu riigil.

Majandusvabadus toetab tulevikku

Maailma majandusvabadust hindava Heritage Foundationi uurin-gust selgub huvitav tõsiasi: mida vabam on ühiskond, seda rikkam see on. Piirangud ja regulatsioonid seevastu toodavad vaid seisakut, et mitte öelda tagasimineket. Kogu maailma haaranud majanduse jahenemise ajal tuleb Eestil taas positiivselt muuta. Üheks muutumisesoovi

Kolm valdkonda, mille osatähtsus riigi ja omavalitsuste rahakotis peaks suurenema, on eakatele makstavad pensionid, noorte perede toetamine ja ettevõtjatele uute võimaluste loomine.

märgiks on detsembris vastu võetud töölepinguseadus. Teine selgelt välja öeldud soov on minna üle eurole. Neid muutusi on võimalik edukalt riigi taaskiirenevaks arenguks pöörata vaid siis, kui inimesed saavad aru, miks need tehti. Teataja püüab siin abiks olla ja selgitada, miks need otsused on tehtud, milliseid võimalusi pakuvad, millist kasu saab neist Eesti riik ja iga konkreetne inimene, mida tuleks kõigil meil teha, et nendest ostustest sünniks suurim kasu.

Ettevõtlikkus esiplaanile

On üsna kindel, et alanud aastal tuleb nii riigil kui igal perel raha lugeda palju hoolikamalt, kui seni. Kokkuvõid ei pea väljenduma käärudega välja lõigatud eelarveridades, vaid sisulistes muutustes. Kolm valdkonda, mille osatähtsus riigi ja omavalitsuste rahakotis peaks suurenema, on eakatele makstavad pensionid, noorte perede toetamine ja ettevõtjatele uute võimaluste loomine. Samal ajal on vaja jätkata reformidega, mis muudaksid riigi paremini toimivaks. Ainus, millele valitsus Eesti tulevikku luues saab panustada, on tuhandete ettevõtlike inimeste potentsiaali parem kasutamine. Ettevõtlikel inimestel aga tasub sellel aastal mõelda, kas mitte loobuda palgatööst ning püüda ettevõtjana ellu viia mõni seni mõttes mõlkunud idee.

Pärnu linna eelarves leitakse tõsisele kokkuhoiule vaatamata siiski raha kultuuri- ja haridusinvesteeringuteks. Pildil Pärnu kultuurikants Endla teater.

Pärnu linna eelarve keskendub kokkuhoiule

Pärnu linnavolikogu kinnitas linna 2009. aasta eelarveks 744 044 700 krooni, mis on eelmise aasta eelarvest 115 miljonit krooni väiksem.

„Meie linnapeagi nimetab seda „Kriisieelarveks“. Eelarve maht on võrreldes 2008. aastaga kõvasti vähenenud ja seda peamiselt linnavara müügi ja väiksema laenu arvel,” ütleb Pärnu linnavolikogu liige Väino Hallikmägi.

Tulude poolele on Pärnu linna 2009. aasta eelarves planeeritud mak-sude laekumisest 365,3 miljonit, kauba ja teenuste laekumisest 182,9 miljonit, finantseerimistehingutest 38 miljonit ja muid tulusid 32,2 miljonit krooni. „Ka 2009. aastaks arvestatakse tuludesse laenu, seda küll kõigest 16 miljonit, aga lagi on juba käes,” räägib Hallikmägi.

Pool eelarvest haridusele ja kultuurile

Kulude poolel on hariduskuludeks 339,4 miljonit, kultuurile 99 miljonit,

Väino Hallikmägi

majanduskuludeks 95,7 miljonit, valitsuskuludeks 90,5 miljonit, avaliku korra tagamiseks 5,7 miljonit, keskonnakaitsele tehtavateks kuludeks 7,3 miljonit, kommunaalmajanduse kuludeks 24,3 miljonit, tervishoiule 1,4 miljonit, sotsiaalse kaitse kuludeks 48,5 miljonit ja finantseerimistehinguteks 32,2 miljonit krooni. Esimese lugemisega võrreldes kahanes eelarve maht 5 miljoni krooni võrra. Tulude poole pealt vähendati 4 mil-

joni krooniga laenu võtmist, ligi 3 miljonit krooni kavandati riigi toetuste vähenemist.

Miljon krooni lisatulu soovitakse maamaksu laekumisest, samuti muutusest kassas.

Kulude poolelt kärbiti eelarves 4 miljoni krooni võrra riigieelarvest tehtavaid hariduskulusid, samuti vähendati huvikoolidele antavat raha. Tänavate remondiraha kärbiti kahe lugemise vahel 4 miljoni krooni võrra.

Investeeringuks viiendik

Miljon krooni kavandatakse kulutada Ringi tänava ehituseks, 700 000 krooni gümnaasiumide ja põhikoolide tulekahjusignalsatsioonide paigaldamiseks. Euroopa Liidu fondi abiga

Meeldiv oli üheskoos tõdeda, et vaatamata raskele seisule maailmamajanduses on Eesti kindlal teel.

ehitatava ökomaja omafinantseeringus kirjutati parandatud eelarvesse 1,5 miljonit krooni ja eakate avahool-duskeskuse ehitamise omafinantsee-

Erki Melts,
Pärnu linnavolikogu haridus- ja kultuurikomisjoni liige:

Pärnu 2009. aasta investeeringutest on tähtsaim spordihalli valmimine. Peamiselt pööratakse kokkuhoiuvajaduse kiuste tähelepanu spordi, hariduse ja kultuuri valdkonnale. Terviseprojekti raames investeeritakse ka terviseradade rajamisse. Ettevalmistus Hansapäevadeks toob endaga kaasa Vallikäärü rekonstrueerimise. Linna jaoks on kindlasti oluline ka, et jätkub gümnaasiumide remont. Peamine on, et raha ei raisata, vaid kasutatakse otsustavalt linna haridus- ja kultuuri elu arendamiseks.

ringuks 600 000 krooni. Investeeringute maht on Pärnu 2009. aasta eelarves on 37,4 miljonit krooni. Investeeringuteks võetava laenu summa on 16 miljonit krooni, mida vähendati võrreldes eelarve eelmise lugemise 4 miljoni krooni võrra. **ETI**

Kärula vald pürgib Euroopa keskpunktiks

Saaremaa Kärula vald tahab faktiga, et Wikipedia internetentsüklopeedia andmeil paikneb Euroopa keskpunkt just nende vallas, hakata turiste meelitama.

„Arengekava koostamisel tuli välja väga palju huvitavat Kärula val-

la kohta. Ühe näitena võib tuua selle, et Kärula vallas asub Wikipedia interneti-entsüklopeedia andmetel Euroopa keskpunkt. Seda saab kindlasti kasutada turistide meelitamiseks Kärula valda ning üldiselt Saaremaale,” leiab Kärula vallavolikogu liige Villi Pihl.

Eelmisel aastal jõudis lõpule ka

Kärula lasteaia siseruumide remont, mis on suuremal või vähemal määral toimunud juba alates 2004. aastast.

Juuni algul jõudis lasteaia õuele uus mänguväljak, mille kogumaksumus oli 400 000 krooni. „Käesoleva aasta sügisel on planeeritud avada lasteaia neljas rühm, et kõik meie

valla lapsed saaksid käia võimalikult kodu lähedal lasteaias,” räägib Pihl.

Oluline on ka kauaoodatud Kärula aleviku vee- ja kanalisatsioonitrasside projekteerimistöde alustamine. „Ma arvan, et 2009 aasta tuleb Kärula vallas väga tegus,” ütleb Villi Pihl lõpetuseks. **ETI**

Sotsiaalminister: pensionitõus jätkub

Detsembris külastas Hiiumaad sotsiaalminister Maret Maripuu. Tihedasse visiidikavasse mahtusid kohtumised Hiiumaa pensionäridega ja ettevõtjatega, samuti erakonakaaslastega. Minister külastas Hiiumaa haiglat, Kärkla Perearstikeskust ja MTÜ Samaaria Misjonikeskuse varjupaika.

Külaskäigul Hiiumaa haiglasse vaadati kirurgiaosakonda, mis on USA suursaatkonna rahastamise toel läbimas uuenduskuuri. Tänu renoveerimistele saab haigla personal töötada kaasaja nõuetele vastavates tingimustes. Uhkusetundega võisid haigla ja perearstikeskuse juhid näidata aasta jooksul tehtud: uus helikopteri maandumisplats, valmimasolev juurdeehitus ja perearstikeskus, mida laiendatud nii seest kui väljast.

Eakad muretsesid noorte perede pärast

Kohtumisele Kärkla kultuurikeskuses said tänu omavalitsuste korraldatud transpordile tulla eakad inimesed üle Hiiumaa. Minister esitas põhjaliku ettekande sotsiaalvaldkonna arengutest ja osalejatel oli ministrile hulgaliselt küsimusi. „Küsimused puudutasid pensionitõusu suurust 2009. aastal, soodustusi ühistranspordis, hambaravis ja ravimite ostmisel. Eakad tõstsid esile ka noorte perede probleemi – laste kasvades riigi poolne toetus väheneb, aga kulud suurenevad ja vanaemad-vanaisad ei saa ka noortele suurt toetust pakkuda. Minister kin-

nitab oma vastustes, et vaatamata pingelisele riigieelarvele pensionite tõus jätkub,“ rääkis kohtumisel kõneldust Hiiumaalt valitud Riigikogu liige Ene Kaups. Maret Maripuu kinnitas, et eakad ja puudega inimesed saavad ka alanud aastal jätkuvalt hambaravitoeid ja soodusravimeid.

Abi Samaaria misjonikeskusest

Sotsiaalminister külastas ka MTÜ Samaaria Misjonikeskuse varjupaika Käina vallas, kus abi leiavad kodutud ja sõltuvusprobleemidega inimesed ning kus on ka mõned voodikohad üldhooldusele. „Misjonikeskuses saab

.....
Üheks minu töö eesmärgiks ongi, et maakonda puudutavad otsused arutatakse võimalikult laiapõhjaliselt läbi.

iga abivajaja sooja vastuvõtu osaliseks, pole olemas muresid, millele ei saaks lahendusi leida, iga inimest on võimalik aidata,“ rääkis Samaaria misjonikeskuse perenaine Ingrid Purge ministrile. Kohalikud kinnitasid, et abi, soojust ning optimismi jagub tööpooldest kõigile misjonikeskuse külastajatele.

Pärastlõunal kohtus minister Maripuu Rannapaargu kohvikus Hiiumaa Ettevõtjate Liidu liikmetega, et tutvustada nüüdseks juba vastu võetud töölepinguseadust. Hiiumaa ettevõtjad nõustusid ministriga, et tegelikult oleks seda seadust olnud Eestile vaja juba mitu aastat tagasi, et püsida edukalt tihedas konkurents.

IET

Sotsiaalminister Maret Maripuu käis hiidlastega kohtumas.

Omavalitsustel viljakandvad rahapuud?

Olukorras, kus maailma majanduses valitseb üldine langustrend, kulude kärpimine ning kokkuhoiupoliitika, on paljudes Eesti omavalitsustes võetud sootuks vastupidine suund. Kokkuvõttes ja valmistumine raskemateks aegadeks on asendunud palgatõusude, preemiate ja laenukoormuse suurendamisega.

Suheldes omavalitsusjuhtidega olen saanud vastakaid signaale. Ühelt poolt saadakse justkui aru, et kokku tuleb hoida, ometi loodetakse sinisilmiselt, et omavalitsuse tulubaas siiski kuidagi kosub. Kahjuks aga ennustatakse tööpuuduse suurenemist ning eelkõige laenukoormuse vähenemist, mis on kohalike omavalitsuste finantsilises vereringesüsteemis südameks. Kas tõesti kasvavad omavalitsustel tagahoovides viljakandvad rahapuud?

Lauri Luik

Aasta lõpus ei möödunud päevagi, kui ei kuuleks uudiseid sellest, et mõni omavalitsus või riigiasutus on otsustanud palku tõsta ning maksta preemiat. Viimaste aastate 20-protsendilised palgatõusud ja hüügelpreemiad ei saa jätkuda. See oli kinnisvaramulli kasvamise periood, mis kasvatas paliku ebaproportsionaalselt kiiresti.

Tänane ilu tuleb homse arvelt

Mitu omavalitsust on võtnud ning võtmas kaela suuri kohustusi laenuvõtmise näol, et ehitada. Ühelt poolt on arusaadav, et tänaste kõvasti langenud ehitushindade juures oleks mõistlik just praegu seda teha, kuid tähelepanuta jääb see, mis saab edasi.

Leitakse ka, et euronõu tuleb kindlasti ära realiseerida ning kuna omafinantseeringu katmiseks raha pole, oleks mõistlik laenu võtta. Olen nõus ja pooldan seda. Kuid siinkohal tuleks üle vaadata, ehk saab euronõu

kasutamist ka veidi edasi lükata, näiteks aastasse 2011.

Ettevaatust laenamisel

Kohalike omavalitsuste laenu piirmääraks on teatavasti 60% eelarve mahust. Tundub, et nii mõnigi omavalitsus on võtnud eesmärgiks see piirmäär täis laenata. Ei soovita endile tunnistada, et need suured laenud on meie järglaste arvelt. Mis saab aga siis, kui laenukoormus on täis, kuid avanevad uued võimalused euronõu saada?

Kohalike valimiste lähenedes on saanud juba kirjutamata reeglilik, et investeringud heakorda, avalikesse objektidesse, reklaami ja mujale suuresti hea välja paista. Siiski kutsun omavalitsusjuhte üles rangemale finantsdistiipliinile, sest tänane ilu tuleb homse arvelt.

Lauri Luik

Lühidalt

SCANPIX

Taimi Vilgas

Pärnumaa veemajandusprojekt sai valmis

Keskonnaminister Jaanus Tamkivi avas detsembri alguses Pärnu veemajandusprojekti vastvalminud ühisveevärgi- ja kanalisatsioonirajatised.

„See on oluline samm edasi, et tagada inimestele kvaliteetne joogivesi, mis oluliselt vähendab riske tervisele, ning tänu korralikult väljaehitatud reoveekogumisele väheneb reostuskoormus kogu meie vee- ja elukeskkonnale,“ kinnitas minister Raeküla Vanakooli keskusesse kogunenud asjaosalistele. Projekti „Pärnu jõe alamvesikonna veemajandus“ kaasrahastas Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfond, neljas omavalitsuses tehtud tööde maksumus oli üle 300 miljoni krooni. Rajati või rekonstrueeriti 56 kilomeetrit veetorustikku ja 68 kilomeetrit kanalisatsioonitorustikku, millega linnade ja valdade elanikel on võimalik liituda.

Veemajandusprojekti koordineeris AS Pärnu Vesi.

Kümneid kilomeetreid uusi torusid

Ettevõtte Pärnu Vesi finantsjuhi Taimi Vilgase sõnul pole sellega veetorustike uuendamine Pärnus sugugi lõppenud. „Perioodil 2009–2011 on kavas ehitada 12,3 ja rekonstrueerida 14,6 kilomeetrit isevoolset kanalisatsioonitorustikku, uut survekanalisatsioonitorustikku ehitatakse samal perioodil 1,2 ja rekonstrueeritakse 1,1 kilomeetrit, joogiveetorustikku ehitatakse 8,5 kilomeetrit ja rekonstrueeritakse 9,5 kilomeetrit,“ loetles Taimi Vilgas suvepealinna plaane. Kokku kavatakse Pärnu aastatel 2009–2011 veemajandusse investeerida 437,1 miljonit krooni, millest Euroopa Liidu vahenditest tuleb 262,2 miljonit. „Hea koostöö on meil seni olnud Keskonnainvesteeringute Keskuse ja keskkonnaministeeriumiga ning loodame selle jätkumist,“ lausub Pärnu vee-ettevõtte finantsjuht.

Aasta lind elab Hiiumaal

Eesti Ornitoloogiaühing valis juba viieteistkümnendat korda aasta linnu. Tänavu on selleks kodukakk – lind, kes on Hiiumaal üsna levinud.

Eelmise aasta linnuatlase andmete seisuga on Hiiumaal kodukaku leviku tihedus koos Läänemaaga Eestis esimeste seas. Kuna saartel puudub kodukakust suurem ja agressiivsem händkakk, on kodukakul soodsad tingimused ja neil läheb hästi,“ selgitas Hiiumaa linnuvaatleja Leho Aaslaid.

www.saarlane.ee

Lühidalt

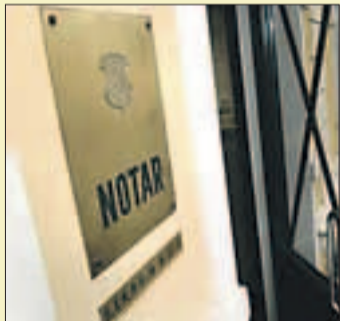
Pension tõuseb kavandatud moel

Pensionitõus jätkub lubatud kahekordistamise graafikus.

2009. aasta aprilliks on valimiste eel püstitatud keskmise pensioni kahekordistamise eesmärgist veel vaid 1000 krooni puudu ja 2010. ning 2011. aasta pensionitõusud on veel tulemata. Mõlemal aastal peaks pension kasvama vähemalt 8%, siis tuleb eesmärk täis.

Keskmine pension:

3143 (2007. aasta alguses)
3769 (2007. aasta korriline + suvel erakorraline tõus)
4560 (2008. aasta tõus 21,6%, esmakordselt uus valem)
(ca) 5139 (2009. aasta 1. aprilli tõusu järgselt, tõus 14%)
14% tuleb arvestades 2008. a. sotsiaalmaksu kasvaks 15% ja tarbijahinnaindeks kasvaks 10,4%. (See on rahandusministeeriumi viimane prognoos, täpsed andmed laekuvad statistikaametis veebruaril lõpus.)
2009. ja 2010. aasta palgatõusud on kindlasti aeglasemad kui 2008. aastal, aga pensioniplaani seisukohalt on ruumi selleks, et palk ja pensionid kasvavad kavandatud graafikus.

Eestis hakkas kehtima uus pärimisseadus

Aasta algusest hakkas kehtima uus pärimisseadus, mis asendab senise pärandvara vastuvõetus-teemi loobumissüsteemiga.

Kui senise korra kohaselt läks pärandvara pärijale üle üksnes juhul, kui pärija selle vastu võttis, siis loobumissüsteemiga kaasneb seadusest tulenev pärimisõigus automaatselt ning pärija peab tahet avaldama vaid pärandist loobumiseks.

Erinevalt kehtinud seaduse kümnest aastast pärandi vastuvõtuks avalduse tegemiseks. On uues seaduses loobumistähtjaks kolm kuud, mida hakatakse lugema hetkest, mil pärija saab teada pärandaja surmast ning oma pärimisõigusest.

Loobumissüsteem, mille puhul kohapealsetel pärijatel puudub lootus, et eemalolevate pärijate osad kasvaksid nende kasuks, tagab paremini eemalolevate pärijate õiguse pärida ning aitab kaasa sellele, et nende eest sugulase surma maha ei vaikitaks.

Tänu vanemahüvitisele sünnib Eestis rohkem lapsi.

Viis aastat vanemahüvitist

ehk kuidas kindlustunne tõi kurele kiired ajad

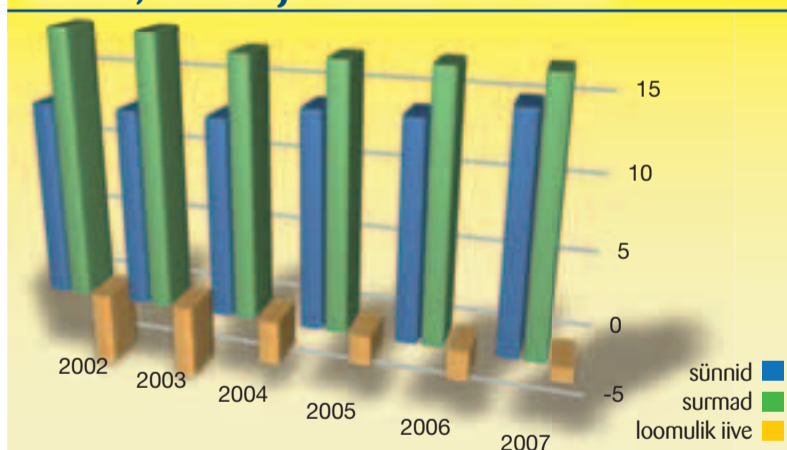
Vanemahüvitis hakkas kehtima 1. jaanuaril 2004. Ilmselt mäletate veel sinikollaseid reklaame, kus suur köht ja sõnad „kindlustunne uuele elule“? Täna võib uhkusega öelda, et see aastatetagune lubadus on muutnud paljude noorte perede elu. Eesti rahva jaoks tähendab see ei rohkem ega vähem kui püsijäämist.

Rahvastikuteadlaste poolt ÜRO egiidi all 2003. aastal avaldatud prognoos ennustas, et 2050. aastaks on Eesti rahvaarv vähenenud kolmandiku või isegi poole võrra. 2003. aastal sündis 13 036 last ning suri 5116 inimest rohkem. Siis ei teadnud veel ÜRO teadlased, et Eesti valitsusel on plaanis negatiivset trendi otsustavalt murda.

Järjest rohkem lapsi

On tõestatud fakt, et igal vanemahüvitise loomisele järgnenud aastal on Eestis sündinud rohkem lapsi kui eelneval aastal. Alguses ütlesid skeptikud, et see on kokkusattumus, kuid nüüdseks on kritiseerijaid üksjagu vähem. 3000 last aastas rohkem oleks ik-

Sünnid, surmad ja loomulik iive Eestis

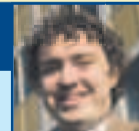
Taavi Rõivas meenutab

Vanemahüvitise tekkelugu on üks minu elu suurimaid kogemusi. Kui see kirja panna, saaks sellest mitmes mõttes õpikunäite.

Mäletan üht Viru tänava veinipöönin-gul 2002. aasta detsembris toimunud vaidlust, milles minu skeptiline meel jäi selgeks kaotajaks. Õnneks! Sest toona ma veel ei mõistnud, et tegu on suurepärase ideega.

Vanemahüvitise lugu hõlmab lõputuid arutelusid eelnõu detailide üle, poliitilisi intriige, katseid idee autorlust „üle lüüa“, katseid teha hoopis teistsugust vanemahüvitist jne. See lugu mä-

letab üksteise peale karjuvaid poliitikuid ning umbuskulü demograafe. On nii kompromisse (ülempiir) kui lisandunud ideid (võimalus saada hüvitist ka mitme 1-2 aastase vahega sündiva lapse puhul). Umbes poole aasta jooksul ei olnud lõpuni selge, millise-na vanemahüvitis ellu rakendatakse. Loo ilmselt olulisimaks murdepunktiks on Siim Kallase resolootne kõnelus Juhhan Partsiaga. Loo lõpus on Eestis iive positiivne ning Paul-Eerik Rummo, Jürgen Ligi ja Rain Rosimannus saavad presidendilt ordeni.

ka päris suur kokkusattumus! See kokkusattumus täidab seitsme aasta pärast 125 klassitait senisest rohkem. See on kolm paralleelklassi 42 koolis!

Eksivad need, kes peavad mõistlikuks kärpida vanemahüvitise ülempiiri. Selle eksimuse võib anda andeks vaid eeldusel, et nad ei tea täpsemat statistikat. Nimelt on koguni 2/3 lisandunud sündidest kõrgema haridusega (ja kõrgema sissetulekuga) emade lapsed. Ülempiiri vähendamise vähendaks oluliselt nende emade kindlustunnet ning seega ka vanemahüvitise positiivset mõju.

Numbrid ei valeta

Esimese nelja aastaga kasvas sündide arv 21% ning kuigi 2008. aasta täpseid andmeid ei ole veel teada, on juba selge, et rõõmustav trend jätkub ka mullu. Vanemahüvitise kehtimise ajal on Eestis sündivus tõusnud vähemalt veerandi jagu.

Peaminister Andrus Ansip on öelnud, et tänavu on üle 18 aasta reaalne võimalus, et Eesti loomulik iive on positiivne. Ehk 2009. aastal võib üle pika aja olla sünde rohkem kui surmasid. Kuna ka surmade arv on aasta-aastalt vähenenud (olles nüüdseks 800 võrra väiksem), on peaministri optimistlik ootus igati asjakohane.

Henri Arras

Töötajate olukord paraneb

Töölepinguseaduse vastuvõtmisel Riigikogus kõne pidanud sotsiaalkomisjoni liige Tõnis Kõiv märkis, et kuigi uus seadus ei ole imeravim, mis kõik meie probleemid lahendab, on sellel reaalne tervendav mõju tööturule.

Töösuhited muutuvad paindlikumateks ehk erinevate rahvusvaheliste mõõtmiste kohaselt Eesti majanduse kiire arengu pudelikaelaks olnud töösuhete jääkus saab parandatud. Eesti töösuhetesse jõuab vajalik turvaline paindlikkus.

Paremad võimalused ümberõppeks

„Uue seadusega muutub töötajate olukord paremaks,“ lausus Kõiv märkides, et uus seadus annab lisavõimalusi täiend- ja ümberõppeks, suurendab töötaja kindlustunnet. Töötühivitis suureneb 70%-ni senisest sisestulekust (praegu 50%), hüvitisele tekib õigus ka omal soovil lahkujail (40% palgast). Väikeettevõtjatel tekib võimalus saada Töötukassast hüvitist, mida täna neil saada võimalik pole, pikeneb õppepuhkus, materiaalne vastutus muutub konkreetseks ja töötajale arusaadavaks. Vastutus läheb selgemaks ja tööandja vara tahtliku hävitamise puhul ka suuremaks.

„Kui ikka töötaja käitub nagu Kiir Tootsi pulmas – mäletate, läks sahvrisse ja avas õllevaatide kraanid, siis peab ta oma tekitatud kahju eest ka vastutama. Ehk õlle kinni maksmata, olenemata sellest, palju Kiirele enne palka maksti. Oma tegude eest peab vastutama, tahtliku kahju tekitamise puhul ilma piirideta. Rõhutan uuesti – oma tegude eest peab vastutama,“ märkis Riigikogu sot-

21. sajandil nõuab iga amet pidevat enesetäiendamist.

siaalkomisjoni liige.

Väikeettevõtted jäävad ellu

Uue töölepinguseadusega muutub tööandjate olukord selgemaks. Piisab vaid ühest näitest. Tööandjal tekivad paindlikumad võimalused töö ümberkorraldamiseks, nii et kogu ettevõtmis-

Uus seadus annab lisavõimalusi täiend- ja ümberõppeks, suurendab töötaja kindlustunnet.

ne pankrotti ei läheks. Kui ikka 10% tööjõust tuleb koondada, et ülejäänud 90% oma töö säilitaks, siis tuleb nii teha. Kui aga praeguste reeglite järgi viib 10% töötajate koondamine tööandja

pankrotti, siis kas see on õiglane ülejäänud 90% töötajate suhtes? Tööandja on kuulekalt tasunud töötuskindlustuse makseid, aga peab jääkade reeglite tõttu ikkagi oma tegevuse lõpetama. Alates 1. juulist 2009 jäävad eelkirjeldatud valikute ees seisvad ettevõtted ellu. Paindlikumad suhted ja Töötukassa suurem tugi jätavad ellu paljud väikeettevõtted.

Uus seadus vajab selgitamist

Kõiv soovitas kõigil Riigikogu liikmetel uut seadust inimestele selgitada ja muutusi lahti rääkida. „Kaheldamatult on tegemist suure muutusega nii töötajate kui tööandjate jaoks ning küsimusi tekib rakendamisel palju. Selgitagem siis, aga ausalt ja tulenevalt seaduse normist, mitte omaenda isikli-

kust veendumusest või isegi emotsioonist,“ lausus parlamendisaadik.

„Ühe Eestis tegutseva suurpanga juht ütles aastalõpukõnes, et praeguse majandussurutise, finantskriisi puhul ei tasu loota, et kõik läheb ise üle. Et halb aeg tuleb lihtsalt ära kannatada ja siis tulevad head ajad jälle tagasi. Nii ei juhtu, iseenesest ei juhtu midagi. Vaja on muuta oma tegevus muutunud oludele vastavaks,“ rääkis Tõnis Kõiv Riigikogus töölepinguseaduse vastuvõtmisel esinedes.

Reformierakond on välja töötanud seitsmesammulise kava Eesti muutmiseks ettevõtluskeskuseks. Töölepinguseaduse vastuvõtmine ning jõustamine sel suvel on üks osa viiendast sammust üldise pealkirja all – Parema keskkond targale töäjõule.

Peep Lillemägi

Töölepinguseadusest ilma müütideta

Võtame kokku mõned valemüüdid, millega uut töölepinguseadust on seostatud ja lükkame need ümber.

Müüt 1: vallandamine muutub lihtsamaks

Näiteks on edaspidi võimalik töötajat vabaneda ka puhkuse ajal.

Seda väidet töötajate kaitseks kasutades unustatakse, et „vallandamine“ on töötajast vabanemine töötaja süüteo korral. Jutumärgid sellepärast, et sellist terminit seadus tegelikult ei tunne, aga kõnekeeles on kõigile selge.

Tahtlikult tööandjale kahju põhjustava töötaja alleshoidmine ei ole mitte kellegi huvides. Pole vahet, kas tööandja vara varastamine või tahtlik lõhkumine ilmnes töö- või puhkepäeval.

Müüt 2: töötaja raske koondamine on töötaja huvides

Mitte ükski töötaja ei soovi saada koondatud, olgu hüvitis kui tahes suur. Pigem ollakse huvitatud kindlast tööst

ning seda ka sel juhul, kui senisel tööandjal halvasti peaks minema. Enamik töötajaid on huvitatud tulevikus suuremast palgast ning tihti ka võimalusest karjääriredelil edeneda.

Selleks, et palgad tõuseksid, peab arenema kogu majandus. Sealjuures loodama uusi töökohti, mis on rohkem aju- ja vähem käsitöömahukad. Väga jäiga tööjõuturuga riiki selliseid töökohti lihtsalt ei looda.

Turvalisus ei ole mitte teadmine, et ollakse pensionipõlve või ettevõtte lõpetamiseni seotud praeguse töökohaga, vaid kindlustunne, et alati on võimalik leida uus töökoht.

Müüt 3: seadus kaotab lisatasu õhtuse töö eest

See ei vasta lihtsalt tõele. Edaspidi ei ütle õhtuse töö eraldi tasustamise määra seadus, see saab töötaja ja tööandja kokkuleppeks. On selge, et igal tööandjal on piir, üle mille ta palka maksta ei suuda. Samuti on igal töötajal piir, alla mille ta töötada ei soovi.

See, kas makstakse kindel summa, kehtib preemiasüsteem või kellaajast

Uus töölepinguseadus eeldab paindlikkust nii tööandjalt kui ka töötajalt.

tulenev lisatasu, on töötaja ja tööandja kokkulepe. Nii nagu riik ei ütle ette, kui suur on müüja või õmbleja palk, ei tule riik igasse firmasse ka stopperiga tööaega mõõtma.

Näiteks – kui kolmeaastase lapse ema lepib töö kokku, et ta on neljapäeviti kella 14-17 vahel kodu lapse juures ja töötab kolmapäeviti kolm tundi rohkem (ehk kella 17st-20ni),

oleks senise seaduse järgi pidanud selle eest talle lisatasu maksta. Mis huvi oleks tööandjal talle siis vastu tulla. Uue seadusega on selline paindlikkus võimalik. Tööaeg ja töökoht muutub kokkuleppe osaks.

Müüt 4: töötaja sotsiaalsed garantiid vähenevad

Tegelikkus on pigem vastupidine. Väheneb tööandja makstav koondamishüvitis, kuid seda katab edaspidi töötukassa tööandjate makstavatest vahenditest.

Koondamishüvitisele lisandub senisest märksa suurem töötuskindlus (100 esimest päeva 70% palgast 50% asemel ning seejärel 50% senise 40% asemel). Täiesti uue asjana hakkavad töötuskindlustust (40% palgast) saada ka need, kes lahkuvad töölt omal soovil. See peaks inimesi julgustama ebasobivast töökohast lahkuma ja uusi väljakutseid otsima. Õppepuhkus, mille jooksul säilib töötaja palk, pikeneb poole võrra.

Martin Kukk

Tasub teada

Liia Kiens otsustas pärast koondamist kvalifikatsiooni tõsta ja õpib kodus iga päev inglise keelt.

Mida tuleb teha, kui olete saanud koondamisteate?

Teade paljude inimeste samaaegselt koondamisest on küll rabav ja psühholoogiliselt ning majanduslikult raske, kuid sotsiaalne kaitse aitab inimesel rasked ajad läbida ning toetab uue töökoha otsinguid.

Kui teid on koondatud, võite taotleda töötuskindlustushüvitist. Seda saavad töötajad, kes enne töötuna arvelevõtmist on sellele eelnenud 36 kuu jooksul omanud vähemalt 12 kuud töötuskindlustusstaazi. Hüvitise maksmise periood sõltub kindlustusstaazist – see võib olla 180-360 kalendripäeva.

Kui teil ei õnnestu töötuskindlustushüvitise saamise ajal mingil põhjusel tööd leida, siis peale hüvitise saamise lõppemist on võimalik taotleda töötutoetust. Töötutoetust makstakse kokku kuni 270 päeva.

Oluline on võtta end töötuna arvele. Tööturuametis koostatakse just teile sobiv, teie vajadustest, oskustest ja võimalustest lähtuv individuaalne töötusmiskava. See kirjeldab, mida ning millises järjekorras tuleb teha, et leiaksite sobiva töö, saaksite karjääriõnustamist, täiendaksite ennast jne. Nii saate võimalikult kiirelt alustada uuel ametikohal.

Üha kasvava tähtsusega on ümberõpe ning enesetäiendus. Maailm muutub pidevalt ning tööturul on mõned spetsialistid rohkem vajalikud kui teised. Nende muutustega aitab enesetäiendamine paremini kaasas käia. Töök vajaliku ümberõpet pakub Tööturuamet kõigile soovijatele tasuta.

Kui te saate töötutoetust, töötuskindlustushüvitist või kasutate mõnd pakutatavat teenust, hakkab ravikindlustus kehtima teenusele asumise päevast. Kui olete end töötuks registreerinud, hakkab ravikindlustus taaskehtima 31 päeva peale arvelevõtmist.

Sotsiaalministri Maret Maripuu sõnul uus töölepinguseadus suurendab inimeste turvalisust töötuse perioodil veelgi, suurendades töötuskindlustushüvitise määra ja hüvitise saajate ringi. Riik pakub inimesele tulemuslikumat abi töö otsimisel ning loob võimalused pidevaks enesetäiendamiseks. „Uus seadus on ühtne pakett, mis haarab endas elukestva õppe, nõustamisteenuse ning erinevad toetusüsteemid võimaliku töötuse ajaks.“

Küsimuste korral võite pöörduda Tööturuametisse helistades telefonil 15501 või saata kiri meilile tta@tta.ee.

Kairi Lutt

Lühidalt

Läänemaa lapsed said kaks uut mänguväljakut

Hiljuti valmisid Reformierakonna abiga Läänemaal kahes Kullamaa valla külas, Koluveres ja Liivil mänguväljakud.

„Liivi ja Koluvere on küll väga väikesed külad, kuid ka siinsed lapsed vajavad arenguks tegevusi, ilusat ümbrust ning kohta mängimiseks,” räägib Läänemaal Reformierakonna piirkonda juhtiv Marek Topper.

Mänguväljakutele ehitati ronimislinnak, kiik ja liivakast. Raha eraldati ehitusteks 550 000 krooni, selle rahaga sai tehtud kõik vajalik valmis.

„Teeme lihtsamaks ka vanemate elu, kuna lapsel on võimalik minna mängima kodu lähedale,” arwab Marek.

Tulevikus tahetakse kindlasti ehitada mänguväljak ka Üdruma külas.

„Üritame arendada Läänemaal kõikide külade elu ja luua lastele uusi võimalusi,” räägib Topper, kes hindab üheks olulisemaks arengusuunaks noortele peredele hubaste ja sisuliste vaba aja veetmise võimaluste loomist kõikjal maakonnas.

„Noored ja noored pered on üks meie prioriteet, kuid Reformierakond peab tähtsaks Läänemaa elu arendamist tervikuna. Kui rõhku panna elukvaliteedi parendamisele ja turvalisusele, siis on Läänemaa heaks kodukohaks kõigile inimestele ja siit ei kiputa mujale,” ütleb Marek Topper lõpetuseks.

Kärt Luik

Variku külaplatsil elu täies hoos

Eelmisel aastal Läänemaal Nõval valminud Variku külaplats on nüüdseks saanud kohaliku elu keskmeks.

Külaplatsi moodustavad laululava, grillimisplats, lastele mänguväljak, autoparkla, küla infotahvel, võrkpalliplats ja korralikud WC-d.

50-liikmeline külaselts on platsil korraldanud juba mitu suuremat üritust, nende seas jaanituli ning puuja käsitöö päev.

Viimane suursündmus oli külaplatsil korraldatud aastavahetuse pidu. „Tantsiti, mängiti, valati tina ja grilliti varaste hommikutundideni,” räägib Tabasalu Spordikompleksi juhataja Peeter Kallas, kes samuti üritusel osales.

2009. aasta plaanid on juba paigas. Enamjaolt jäävad üritused mõistagi suveaega. Nõva lastekaitsepäev, puu päev ja jaanipäev on mõned südasuvistest üritustest. „Esmakordselt korraldatakse ka Nõva vallas küladepäev. Sügisel peetakse aga Variku külaplatsi sünnipäeva,” ütleb Kallas.

Suveks plaanitakse üles panna ka korvpallikorvid. „Elu külaplatsil on aktiivne,” on Peeter Kallas külaelu arenguga rahul.

Kärt Luik

Kuressaare linna läinud aasta lõppes plussis

Finantskriisi kogu maailmas jättis Kuressaare lõppenud aastal puutumata. Kiites küll ka head õnne, tuleb siiski eelkõige tunnustada ettevõtjaid ja töökaid linnakodanikke. 2008. aasta ülelaekumine annab lisa tulude poolele alanud aasta eelarvesse, mis pandi kokku tunduvalt konservatiivsem kui eelmine.

Üldised muutused majanduses on olnud nii kiired, et kui veel suve lõpus eelarvet kokku panema asudes nägi prognoos ette väikest kasvuvõimalust, siis novembris tuli eelarve ka kohaliku omavalitsuse tasandil muuta konservatiivsemast veel konservatiivsemaks. Linnaeelarve puhul tähendab see, et üksikisiku tulumaksu laekumist prognoositakse 2009. aastal väiksemas mahus kui möödunud aastal – täpsemalt öeldes 5% võrra vähem 2008. aasta tegelikust laekumisest. Miks prognoositakse üksikisiku tulumaksu laekumise vähenemist? Üksikisiku tulumaks annab suurema osa omavalitsuse eelarve tulupoolest.

Palka ei tõsteta

Valdavalt ei tõsta ettevõtteid sel aastal palka. Nii käitub ka Kuressaare linn, kes oma süsteemis ja ametnikel palka ei tõsta. Paraku on ka meie linnas ettevõtteid, kes vähendavad ja koondavad töötajaid. Keegi ei tee seda loomulikult kergekäeliselt. Kuid üks peamine koondamiste põhjusi maailmas ja ka meil on tarbimise ja ekspordi vähenemine. Kui ikka keegi enam kortereid ei osta, siis jääb ehitajatel ju tööd vähemaks. Eriti haavatavad on need omavalitsused, mille ettevõtteid töötavad üksnes ekspordi jaoks. Kuressaares on olukord parem, sest on piisavalt siseturule orienteeritud firmasid. Ja enamik

Kuressaare linnaapea Urve Tiidus kinnitab, et Saaremaa pealinn on keerulisemate majandusolude saabumiseks valmis.

ekspordile suunatud ettevõtteid õnneks väga suurt langust veel ei prognoosi.

Reserv kolm korda suurem

Tegutsedes parima nimel tuleb valmis olla ka kehvemateks arenguteks. Ögustatult küsitakse, mis siis, kui majanduslangus süveneb ja töötute arv kasvab järsult ka Kuressaares, kas on siis linnal piisavalt reservi, et raske ajad üle elada? On. Selleks on tulupoole prognoos eelarves konservatiivsem kui kunagi enne ja kulude poolel arvestatav kokkuhoid ning mustadeks päevadeks ka reservi olemas. Reservist rääkides – seal on raha õpilaste koolilõuna toetuseks, toimetuleku toetuseks miljon krooni, pensionäride bussisõidu soodustuste säilitamiseks vajalik summa ja pu-

Selleks on tulupoole prognoos konservatiivsem kui kunagi enne ja kulude poolel arvestatav kokkuhoid ning mustadeks päevadeks ka reservi olemas.

hast reservi veel ligi 800 000 krooni. Kokku on linna eelarves reservis 2,7 miljonit krooni (kolm korda rohkem kui seni tavaks olnud). On raha ka selleks, et suppi keeta, kui vajadus tasuta sooja söögi järele peaks äkki kasvama. Aasta lõpus eraldaski linn 50 000 krooni tasuta sooja söögi pakumiseks abivajajatele. Kuid olgem ausad, saarlase karakterile pole eriti omane käed rüpes tasuta toitu oodata, kui just kõrge iga, haigus ja saatusse keerulised käigud selleks ei sunni. Aga nõustun elukogenud inimestega, et üks soe kõhutäis võib päästa päeva ja ka väärikuse. Rõhutan – Kuressaare linna eelarvesse on sisse kirjutatud piisav sotsiaalne vastutus keeruliste aegade toimetulekuks.

Urve Tiidus, Kuressaare linnaapea

Värvi maja ja võida rahaline preemia!

2009. aasta 1. märtsist kuni 1. oktoobrini toimub Läänemaal Ridala vallas konkurss „Värvid valda 2009”.

Konkursi läbiviimise eesmärgiks on valla ilme parandamine ning majaomanike ergutamine hoonete, samuti nende juurde kuuluvate piirdeaedade korraldamisele ja värvimisele. Preemiafond on 30 000 krooni, mis antakse välja paremini värvitud majade ja aedade omanikele.

Konkursil võivad osaleda kõik juuridilised või füüsilised isikud, kes soovivad värvida ja uuendada Ridala vallas asuvat hoonet ja/või piirdeaeda. Osalejatel on võimalus osta hoone värvimiseks vajalikke värve ja materjale kampaaniast osavõt-

vate firmade tootevalikust soodus hinnaga.

„Kutsun üles kõiki vallaelanikke osalema konkursil, sest see on hea võimalus värvida ja korrastada oma maja või piirdeaeda. Eriti aktiivsed võiksid olla meie turismiettevõtteid, kellel ees pingutuste rohke aasta ja lisatoetus hoone väljanägemise parandamiseks oleks igati abiks,” sõnas reformierakondlasest Ridala vallavolikogu liige Reimo Nebokat.

Avaldusi konkursil osalemiseks võetakse vallavalitsuses vastu 1. märtsist kuni 30. juunini käesoleval aastal. Konkursi korraldati ka eelmisel aastal, kus peapreemia pälvis Helgi Peek. Väärilise preemia said veel ka Merike Kõösel ja Sergei Kulikov.

Tõnu Parbus

Ridala konkursi „Värvid valda 2008” võitja Helgi Peegi kodu.

LIHULA VALLAVALITSUS

Lihula kultuurimaja saab kaasaegse kinotehnika.

Lihula kultuurimajas näeb kino

Lihula kultuurimaja saab lähijal paika kaasaegne kinotehnika.

Kultuurimajas kino näitamiseks vajalik aparatuur saab peatselt üles seatud, sest kultuuriministeriumist saadi selle tarbeks projekti „Kinokultuuri arendamine Lõuna-Läänemaal“ raames 400 000 krooni toetust. „Projekti toetuse alusel eraldatud raha eest

saame valmis ehitada kino helisüsteemi,“ sõnas Lihula kultuurimaja direktor Tiina Lobja.

2006. aastal, kui projektiga algust tehti, saadi kultuuriministeriumilt esmalt 490 000 krooni, millega sai alustada tehnilise baasi väljaehitamist ning osteti ka uus kinoekraan. „Projekti kogumaksumus on üle miljoni krooni, mis tasub end kuhjaga ära. Lihulas on kinohuvi suur. Muuhulgas peetakse siin nii Eestis kui kau-

gemal tuntust kogunud Matsalu loodusfilmide festivali,“ avaldas Lobja. Kino näidatakse Lihulas korra nädalas, koolivaheaegadel näidatakse lastefilme pea iga päev. „Suuremate

kassahittide ajal on täissaal tavaline,“ kiitis Lobja Lihula kinopubliku huvi.

Kinonäitamise hakatigi Lihulas tegelema peale seda, kui 2001. aastal sai kultuurimaja direktoriks Tiina Lobja. Alustati vanade vene seadmetega ning otsiti võimalusi nende väljavahetamiseks ja kvaliteedi parandamiseks. Täna näidatakse siin sündimas ja Lihula kino tehniline pool jõudmas 21. sajandi tasemele.

Tõnu Parbus

Hiiu- ja Saaremaa Spordiliit sai mullu 15aastaseks

2008 aasta oli juubeliaasta ka Hiiu- ja Saaremaa spordile, sest oma 15. juubelit tähistas Hiiu- ja Saaremaa Spordiliit.

Koostöös omavalitsuste, spordiklubide ja koolidega organiseerib spordiliit aastas kümneid erinevaid spordiüritusi. Korraldatakse täiskasvanute ja (kooli)noorte meistri- ja karikavõistlusi paljudel spordialadel, toimuvad igaaastased tali- ja suvemängud. Peale maakondlike spordiürituste korraldavad meie spordiklubid ja spordiliit mitu korda aastas ka üle-eestilisi ja rahvusvahelisi võistlusi.

„Hiiu- ja Saaremaa sporditegevus ei piirdu üksnes võistlusspordiga. Aastaid on korraldatud liikumisharrastuste sarja „Liikuda on mõnus“, kuhu kuuluvad spordiklubide korraldatud võistlused ja on pandud alus uuele traditsioonile maakondlike tervisepäevade „Liikumine elustiiliks“ korraldamisele,“ räägib Hiiu- ja Saaremaa Spordiliidu juhatuse esimees Anton Kaljula.

Kaljula sõnul hinnatakse Hiiu- ja Saaremaa toimivate võistluste heatasemelist korraldust kõrgelt. 2007. aastal tun-

Suvine tänavakorvpalliturniir Hiiu- ja Saaremaal Kõrgessaares.

nistas Eesti Kergejõustikuliit parimaks kohtunikekoguks Hiiu- ja Saaremaa kergejõustiku kohtunikekogu.

Hiiu- ja Saaremaa sportlaste poolt Eesti tiit-

livõistlustelt saadud medalite hulk on aastate jooksul järjepidevalt kasvanud ja alates 2000. aastast on see olnud alati saja piires, millele on li-

Hiiu- ja Saaremaa Spordiliit

Hiiu- ja Saaremaa Spordiliit asutati 14. detsembril 1993. aastal ning on olnud sellest ajast kogu Hiiu- ja Saaremaa spordielu koordineerija ja korraldaja. Hiiu- ja Saaremaa Spordiliidu näol on Hiiu maakonnas olemas väljakujunenud tööväimeline spordiorganisatsioon, mis korraldab suuremaid võistlusi ja rahvaspordiüritusi. Spordiliidu liikmeskonda kuulub 28 spordiklubi.

sandunud veel rahvusvahelistelt võistlustelt saadud medalid.

Hiiu- ja Saaremaa omavalitsused on jätkuvalt leidnud võimalusi sporditegevuse toetamiseks, võimaldades oma spordibaasides valla/linna elanike tasuta treenimist ja treenerite-juhendajate tasustamist. Hiiu- ja Saaremaal väljakujunenud aktiivne spordielu ja seda toetav spordiorganisatsioon on ennast õigustanud ja kindlasti kuulub Eestimaa ka edaspidi Hiiu- ja Saaremaalt pärit sportlaste vägitegudest. **LET**

Tasub teada

Üllar Padari

Käina plastitööstus laieneb

Praegusel ajal, kui majandus ja heneb, võib mitmel pool kokku puutuda tegevuste vähendamise, seal hulgas ka töötajate koondamisega. Kuigi ajajärgi märgid on jõudnud ka Hiiu- ja Saaremaale, ei saa seda öelda kõigi kohta.

Nii on Käina vallas tegutses Dagoplast, mis toodab kile- ja plasttooteid, plaaninud uue tehase ehitamist. See on varem planeeritud arendus, mis nüüd teoks hakkab saama. Rootslastest omanik toob oma kodumaalt järjekordse tootmise üle temale meeldivasse keskkonda Hiiu- ja Saaremaal.

Hea maksukeskkond

Ettevõtte omanikule meeldib Hiiu- ja Saaremaa oma looduse ja siin elavate inimestega. Kui vaadata Euroopa Liidu maastaabilt, oleks tegu justkui rehepaplusega, kus üks liikmesriik loovutab ja teine liikmesriik saab. Samas aga näitab see seda, et Eestis on ettevõtluskliima soodsam. Madalam maksukoormus võimaldab efektiivsemat tootmist. Kolmandaks kolmise põhjuseks on ettevõtja sõnul jäik ja „ülearenenud“ Rootsi sotsiaalpoliitika. Erinevad sotsiaalsed garantiid, mida ettevõtja kohustuslikult laotakse, tõstavad ka ettevõtte kulusid. Riskide maandamiseks tuleb toodangut kallimalt müüa, mis ei pruugi tihedas konkurentsis enam ise tasuv olla. Tulemuseks ongi tootmise liigutamine teise, soodsama tingimusi pakkuvasse piirkonda.

Eesti on õigel teel

Omamoodi indikaatoriks on ka transpordifirmade kogemus, kus öeldakse, et Euroopasse on veel kaupa vedada, aga sealt tagasi toomiseks koormaid ei pakuta. Selle lihtsa ja täna juhtuva loo põhjal võib kindlalt väita, et Eesti sammub õiget teed, kui loob veelgi soodsamaid tingimusi ettevõtluse arenguks. On vaja kummutada müüt, et ettevõtja tööandjana on kuri ja õel hunt ning töövõtja on ainult hea ja üllas. Tegelikult toimib kõige paremini koostöö, kus nii tööandja kui ka töövõtja käivad käsikäes ühte rada ja on mõlemad oma ettevõtmise edenemise eest väljas. Nii on võimalik maale tuua uut elu ja ettevõtlust arendada.

Üllar Padari,
Käina vallavanem

Mida arvad Sina?

Lääne-Eesti elanikele lugemiseks mõeldud Eesti Teataja on huvitatud oma lugejate arvamusest. Kui Teil on mõtteid, millest ajaleht võiks kirjutada, siis täitke, lõigake lehest välja ja postitage allolev kupong. Marki lisama ei pea. **Vastajate vahel loositakse välja Eesti Teataja meene.** Mõtteid ja arvamusi võib saata ka e-kirjaga teataja@reform.ee.

Eelmises lehes avaldatud tagasiside ankeetide seast võitis auhinna: **Inna Kivimaa**

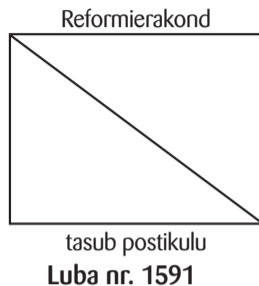
Hea Lääne-Eesti inimene!

Anna meile teada kolmest oma kodukohta puudutavast teemast, millest võiksime kirjutada:

- .....
- .....
- .....

Minu nimi ..... Vanus .....
 Aadress .....
 Telefon .....
 E-kiri .....

Oma andmeid edastades olen tulevikus nõus saama Eesti Reformierakonda ja selle poliitikut puudutavat infot või reklaami, mille edastajatel või töötlejatel luban kasutada oma andmeid nimetatud eesmärgil tingimusel, et andmeid ei kasutata muuks kui Eesti Reformierakonna ja selle poliitikutega seonduva informatsiooni või reklaami edastamiseks.

**MAKSTUD VASTUS
 EESTI**

REFORMIERAKOND
 Tõnismägi 9
 10119 TALLINN

Ristna majakas.

Eesti läänepoolseim majakas

Hiiumaal Kõpu poolsaare läänepiir rajati 1874. aastal Ristna tuletorn, mis koosneb kahest kontsentrisest raudsilindrist, mille vahel on keerdtrepp. 1920. aastal kaeti torn kuni teenindusruumini betoonkattega, mistõttu võib Ristna tuletorni nimetada raudbetootorniks.

Tuletorn asub suhteliselt lähedal Kõpu majakale (ülemine Dagerort), mis on ehitatud kõrgendikule keset soid ja on seetõttu vahel uduga varjatud. Teine tuletorn ehitati osalt ka seetõttu, et Hiiu madalast mööduvaid laevu oli tarvis lisaks lääne suunast jul-

gestada. Ristna tuletorni kõrgus maapinnast on 30 m, kõrgus merepinnast 37 m. Alates 2007. aastast on tuletorni külalislitele avatud.

Allikas: Kõrgessaare valla kodulehekülj www.korgessaare.ee

Eesti Teataja

Eesti Teataja
 Eesti Reformierakond
 Tõnismägi 9, 10119 Tallinn
 Toimetusega saab tööpäevadel 10-14 ühendust telefonil 5850 1122 ja meiliaadressil: teataja@reform.ee

Saada vastus märksõnaga "lahendus" 5. veebruariks aadressile Tõnismägi 9, 10119 Tallinn või e-posti teel teataja@reform.ee ning osale Eesti Teataja meene loosimisel.

Ristsõna lahendus

Ees- ja perekonnanimi

Postiaadress või e-post

Telefon

Eelmise peauhinna võitis Ellen Matla

Oma andmeid edastades nõustun tulevikus saama Eesti Reformierakonda ja selle poliitikut puudutavat infot või reklaami, mille edastajatel või töötlejatel luban kasutada oma andmeid nimetatud eesmärgil tingimusel, et andmeid ei kasutata muuks kui Eesti Reformierakonna ja selle poliitikutega seonduva informatsiooni või reklaami edastamiseks.

Cimbler ***	Mõrrasulane	Kaspiaäärse rahva esindaja	Kõlguti	Veider privatiseerimine	Phoenix'i NBA-tiim	Paksu kasukaga loom	Karu-Mati õde	Veregrupp	Lause osa Sea...	Vaivara valdla keskus	Autovedelikud	Soomesametnik	Positsioon	Ungari (lühend.)	Ühendused
Sisenduslik mõjus															
Suunanurk								Lihtsurelik Suhtlusportaal							
Kontraht (4 tähte)															
Kasahhi linna Orali nimi kuni 1991							Proff meeskoor Otse; lausa			Metsik koer San Diego ...turniir				Sent Haamrimehe abivahend	
Raadius		Titaan Solvaja			Veendumus Lõrinat tegema				Naise ema Tallinna eksmeer				Kirre Laitmatu		
Kompetentsus (5 t) Haigus C-vitamiini puudusest															
Natside armee			Küla Järvamaal Toober							Nelikvokaal Tööpostil					Riik Lõuna-Ameerikas
Hambasoõbija								Linn USA filmistaar							
... bene! (4 tähte)													Mesipuu Kuurort Krimmis		
Egiptuse vaarao							Itaalia-belgia estraadilaulja					Anekdoodi- kangelane Euroliit			
BlackJack		Trade Mark Läti male- legend			Pianissimo Vald Harjumaal			Teatme- kirjastus Ihukate					Höbe Himu lidne aeg		
Tesla															
Uus-Mere- maa sisalik		Alma Mater Ultra			Tunnus- tus Põhi			Ühissõiduk Väävel				Vast- sündinu Punkt			
Põletav											Pommimehe lemmik- tänav Tallinnas			Imaginaar- arv	